

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Javna nabava kao instrument za stvaranje vrijednosti i ostvarivanje dostojanstva na radnom mjestu u sektoru čišćenja i održavanja”

(samoinicijativno mišljenje)

(2020/C 429/05)

Izvjestitelj: **Diego DUTTO**

Suizvjestitelj: **Nicola KONSTANTINO**

Odluka Plenarne skupštine:	20.2.2020.
Pravni temelj:	pravilo 32. stavak 2. Poslovnika samoinicijativno mišljenje
Nadležno tijelo:	Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI)
Datum usvajanja u CCMI-ju:	2.9.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	18.9.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	554
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	192/7/18

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europska komisija, Europski parlament i države članice moraju razviti nužne instrumente potpore za promicanje upotrebe strateške javne nabave kako bi se unaprijedila sustavna primjena održivih, transparentnih, ambicioznih i provedivih strateških kriterija u cilju uspostave viših socijalnih standarda i standarda kvalitete u javnoj nabavi.

1.2. Kako bi usluge čišćenja bile usmjerene na kvalitetu, a ne na cijenu, mora se poštovati načelo transparentnosti i za klijenta i za izvođača. Potrebno je definirati i raščlaniti specifikacije ugovora, uključujući učestalost, vrijeme, sigurnost i zdravlje na radu te financijske troškove čišćenja ⁽¹⁾. Ocjena primjene tih kriterija tijekom cijelog trajanja ugovora ključna je za ocjenu kvalitete pruženih usluga čišćenja.

1.3. Socijalni partneri trebali bi biti uključeni u osposobljavanje i profesionalizaciju javnih naručitelja kako je utvrđeno u preporuci Komisije od 3. listopada 2017. ⁽²⁾.

1.4. Komisija i države članice trebale bi poduzeti inicijativu za borbu protiv neprijavljenog rada i dodatno poboljšanje uvjeta zapošljavanja u sektoru čišćenja. Jačanjem propisa i provedbenih mehanizama kao što su kriteriji plaća i sektorsko kolektivno pregovaranje može se pridonijeti poštenom tržišnom natjecanju, višim socijalnim standardima i kvalitetnom zapošljavanju.

1.5. EGSO poziva Europsku komisiju, Europski parlament, države članice te regionalne i lokalne vlasti da, kad god je moguće, u svim ugovorima javne nabave pribjegavaju uslugama čišćenja tijekom dana.

1.6. Pošteno tržišno natjecanje može se zajamčiti usmjeravanjem na aspekte kvalitete i poštovanjem sudske prakse Suda Europske unije i nacionalnih pravila u vezi s mogućnošću da poštovanje kolektivnih ugovora bude uvjet za dodjelu ugovora o javnoj nabavi. Države članice trebale bi, zajedno sa socijalnim partnerima i u skladu s nacionalnim praksama, promicati pokrivenost kolektivnim ugovorima u nacionalnom sektoru čišćenja na sektorskoj razini te provjeriti poštuju li se ti ugovori u praksi.

⁽¹⁾ <http://www.europecleaningjournal.com/magazine/articles/latest-news/managing-quality-in-german-contract-cleaning>

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1805&from=EN> Preporuka Komisije (EU) 2017/1805 (SL L 259, 7.10.2017., str. 28.).

1.7. Radnu snagu u tom sektoru uglavnom čine žene i osobe koje nisu državljani EU-a, stoga politike nabave javnih uprava mogu izravnije utjecati na njih. EGSO stoga smatra da je uz kolektivne ugovore potrebno razviti dodatne zaštitne mjere kako bi se poštovala načela nediskriminacije i jednakog postupanja s radnicima. EGSO predlaže da se u kriterije za odabir ponude uvedu dodatne točke kojima bi se nagradili oblici integracije kao što su posebni tečajevi osposobljavanja, usluge podrške obiteljima kao što su pružanje pomoći nakon nastave za maloljetnike i drugi oblici socijalne skrbi poduzeća sa socijalnim sadržajem.

1.8. EGSO preporučuje da se pri reviziji direktiva EU-a o javnoj nabavi iz 2014. troškovi obvezne sigurnosti i osposobljavanja prikazuju izvan područja konkurentnih cijena kao nezaobilazan i provjerljiv element u raščlambi troškova koji čine ponudu.

1.9. EGSO preporučuje da se u cijelom lancu podizvođača i tijekom cjelokupnog izvršenja ugovora poštuju uvjeti održivosti, radnička prava i općenito primjenjivi kolektivni ugovori (tako da javni naručitelj, glavni izvođač i podizvođači budu odgovorni, svatko za svojeg neposrednog ugovornog partnera).

1.10. EGSO poziva države članice da, ako to već ne čine, posebno prate i djelotvorno nadziru poštovanje svih zakonskih i ugovornih obveza te svih vidova sigurnosti i zdravlja na radu koji se odnose na socijalne i ekološke aspekte te održivost u fazi provedbe javnih natječaja u sektoru čišćenja.

1.11. U pogledu obveza koje države članice, javni naručitelji i Komisija imaju na temelju članaka od 83. do 85. Direktive 2014/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁽³⁾, EGSO traži da sva ta javna tijela bez odgode stave na raspolaganje odgovarajuće podatke, a posebno da zajamče dostavu kriterija za dodjelu ugovora o čišćenju i relativno ponderiranje tih kriterija. Od Europske komisije traži se da financijski podupre popratne projekte sektorskih socijalnih partnera i istraživanja pitanja javne nabave u području čišćenja i održavanja.

1.12. Europska komisija trebala bi ojačati zakonodavnu osnovu i pregovaračku sposobnost socijalnih partnera na nacionalnoj razini, među ostalim dodjelom sredstava za aktivnosti izgradnje kapaciteta u zemljama jugoistočne, srednje i istočne Europe⁽⁴⁾.

1.13. EGSO preporučuje da se pri reviziji europskih direktiva o javnoj nabavi iz 2014. za radno intenzivne usluge, kao što su usluge čišćenja, od država članica **traži ili zahtijeva** da ne primjenjuju kriterij najniže cijene za odabir ponuda, da utvrde gornju granicu od 30 % za rezultat koji se dodjeljuje prema cijeni u usporedbi s rezultatom koji će se dodijeliti prema kvaliteti i da osiguraju, pomoću posebnih socijalnih klauzula, stabilnost zaposlenja osoba zaposlenog u okviru natječaja, u skladu s Direktivom 2001/23/EZ⁽⁵⁾ (o zaštiti prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća), sudskom praksom EU-a, radnim aranžmanima poduzeća te odredbama kolektivnog ugovora.

1.14. EGSO poziva javne naručitelje da se koriste vlastitim procjenama troškova za usluge čišćenja služeći se specijaliziranim sektorskim alatima kao što su Vodič najbolje vrijednosti i primjerima na nacionalnoj razini kako bi na odgovarajući način procijenili tržište sektora, izdvajajući pritom dio tih usluga za rezervirane ugovore u skladu s člankom 20. Direktive 2014/24/EU, kako su ga države članice prenijele u svoje propise o javnoj nabavi.

1.15. Europska komisija trebala bi potaknuti države članice da pokrenu postupak akreditacije ili sustav kvalifikacija za izvođače koji žele biti uključeni u javne ugovore o čišćenju. Taj bi postupak trebao nadzirati odbor za evaluaciju koji se sastoji od niza različitih dionika, uključujući sindikate i predstavnike sektorskih izvođača.

1.16. Budući da rizik od COVID-a 19 i dalje postoji, zbog rizika od zaraze tom ili bilo kojom drugom takvom bolešću potrebno je zaštititi radnike i javnost. EGSO preporučuje da Komisija i države članice uz pomoć socijalnih partnera izrade obvezujuće protokole o sigurnosti i zdravlju na radu.

1.17. EGSO nadalje poziva države članice da poduzmu mjere i surađuju sa socijalnim partnerima kako bi se raspravilo o praktičnim privremenim rješenjima za brz povratak poštenim praksama javne nabave usmjerenima na kvalitetu.

⁽³⁾ SL L 94, 28.3.2014., str. 65.

⁽⁴⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2019/representativeness-of-the-european-social-partner-organisations-industrial-cleaning-sector#tab-01>

⁽⁵⁾ Direktiva Vijeća 2001/23/EZ (SL L 82, 22.3.2001., str. 16.).

1.18. U svjetlu krize uzrokovane COVID-om 19, EGSO preporučuje državama članicama da unaprijede osposobljavanje i profesionalizaciju osoblja zaduženog za čišćenje. Trebalo bi staviti na raspolaganje financijska sredstva kako bi javna tijela i ugovorna poduzeća mogla ulagati u osposobljavanje i vještine. Potrebno je poticati radnike zaposlene u području usluga čišćenja i sanitarnih usluga da steknu stručne kvalifikacije, čime se postavljaju temelji za bolje mogućnosti zapošljavanja ugroženih pojedinaca.

1.19. EGSO se zalaže za to da institucije EU-a, države članice i lokalne i regionalne vlasti usvoje sveobuhvatan pristup kupnji usluga čišćenja. Takvim pristupom ne predviđa se kompromis između uvjeta zaštite okoliša i uvjeta rada, već se unapređuju socijalna kohezija, radni standardi, rodna ravnopravnost i ekološki ciljevi predloženi u zelenom planu Europske komisije.

2. Opće napomene

2.1. Glavna je svrha ovog mišljenja predložiti preporuke za korištenje javne nabave kako bi se povećala kvaliteta radnih mjesta i dostojanstvo na radnom mjestu u sektoru čišćenja i održavanja.

2.2. Mnoge od tih preporuka općenitog su karaktera i mogu se primijeniti u svim sektorima gospodarstva. To se posebno odnosi na radno intenzivne uslužne sektore kao što su privatna zaštita i ugostiteljstvo.

3. Osnovne informacije i kontekst

3.1. „Svake godine više od 250 000 javnih tijela u EU-u potroši oko 14 % BDP-a (oko 2 bilijuna EUR godišnje) na kupnju usluga, radova i robe ⁽⁶⁾.“ Usluge poput čišćenja čine glavni dio javne nabave. Vrijednost ugovora o uslugama 2017. dosegla je 250 milijardi EUR ⁽⁷⁾.

3.2. Javnom nabavom mogu se poduprijeti ulaganja u realno gospodarstvo, osigurati i stvoriti kvalitetna radna mjesta te promicati uključenost i bolji uvjeti za osobe s invaliditetom i osobe u nepovoljnom položaju te radnike migrante ⁽⁸⁾. Njome se također može potaknuti potražnja za inovativnim proizvodima, ostvariti ciljevi industrijske politike i promicati prijelaz na resursno i energetski učinkovito kružno gospodarstvo ⁽⁹⁾.

3.3. U odnosu na Direktivu EU-a o javnoj nabavi 2014/24/EU, primjena kriterija „ekonomski najpovoljnije ponude“ (EMAT) trebala bi uključivati sve strateške kriterije prethodno navedene u točki 3.2. Budući da su pravila i dalje nejasna, većina ugovora o javnoj nabavi i dalje se dodjeljuje ponuditelju najniže cijene, ponekad čak i onima koji ponude neuobičajeno nisku cijenu ⁽¹⁰⁾.

3.4. Potencijal Direktiva o javnoj nabavi nije u potpunosti iskorišten te postoji znatna razlika u njihovoj primjeni među državama članicama. Stoga javna tijela moraju odlučiti o svojim prioritetima ⁽¹¹⁾.

3.5. To je prvo političko, a zatim i tehničko pitanje. Odluka o tome koje će usluge kupovati i na temelju kojih kriterija za dodjelu ugovora te s kojim relativnim ponderiranjem tih kriterija dio je postupka donošenja političkih odluka. Takvim se odlukama utvrđuju okvir i temeljni parametri postupka dodjele. Neuzimanjem u obzir prava radnika te ekoloških i socijalnih prava stvorili bi se nejednaki uvjeti.

4. Kriza uzrokovana COVID-om 19, sektor usluga čišćenja i javna nabava

4.1. Pandemija COVID-a 19 naglasila je temeljnu vrijednost rada čistača kao zajedničkog javnog dobra. Ugovorna poduzeća moraju ispuniti zahtjeve u pogledu kvalifikacija, učinkovitosti i specijalizacije. EU-ovi socijalni partneri EFCI i UNI Europa u svojoj zajedničkoj izjavi od 22. travnja 2020. naglašavaju ključnu ulogu sektora čišćenja i njezinih radnika u sprečavanju širenja virusa ⁽¹²⁾.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_hr

⁽⁷⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631048/IPOL_STU\(2018\)631048_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631048/IPOL_STU(2018)631048_EN.pdf), str. 14.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers/social-procurement_hr

⁽⁹⁾ Komisija stavlja na raspolaganje niz alata za potporu javnim naručiteljima, a ne samo za socijalnu nabavu, te bi sve te aspekte trebalo uzeti u obzir: https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers_hr

⁽¹⁰⁾ To je obuhvaćeno člankom 69. Direktive EU-a o javnoj nabavi iz 2014.

⁽¹¹⁾ Jeremy Prassl, *The Future of EU Labour Law* (Budućnost radnog prava EU-a).

⁽¹²⁾ Zajednička izjava o utjecaju COVID-a 19 na sektor usluga industrijskog čišćenja i održavanja i potrebnim mjerama za njegovu zaštitu, <https://www.uni-europa.org/2020/04/22/joint-statement-on-the-covid-19-impact-to-the-industrial-cleaning-and-facility-services-sector-and-the-necessary-measures-to-protect-it/>

4.2. U EU-u je u 2018. godini radilo 4,11 milijuna čistača u 283 506 poduzeća. Promet je u stalnom porastu od sredine 2010-ih. Istovremeno je promet po poduzeću 2017. dosegao 393 000 EUR. Prema EFCI-ju, „prosječni promet po zaposleniku dosegao je gotovo 30 000 EUR”. Promet po zaposleniku iznosi 27 400 EUR, dok prosječna godišnja plaća radnika iznosi 12 200 EUR. U europskom sektoru čišćenja velik dio radne snage radi na nepuno radno vrijeme. Nadalje, u radno intenzivnom sektoru poput ovog, marže poduzeća ne prelaze 3 %. Kao posljedica pandemije bolesti COVID-19 ugovorna poduzeća pretrpjela su dodatne troškove jer su morala istovremeno zaštititi interese svojih klijenata i radnika. Posebno je visok udio radnika na nepuno radno vrijeme, žena i radnika imigranata. Postotak zaposlenih žena uvijek je iznad 50 % (osim u Danskoj), s najvišim postotcima od preko 80 % u Litvi, Luksemburgu, Portugalu i Ujedinjenoj Kraljevini ⁽¹³⁾. Diljem EU-a 30 % čistača su imigranti (60 % u Belgiji).

4.3. Prepreke ulasku na tržište usluga čišćenja i održavanja niske su ili čak ne postoje. Usluge čišćenja radno su intenzivne, pri čemu je gotovo 80 % prihoda poduzeća namijenjeno troškovima rada, a marže za izvođače čišćenja vrlo su niske. Stoga odluka javnih ili privatnih klijenata o kupnji dovodi do pritiska na snižavanje cijena, čime se narušavaju socijalni standardi i dostojanstvo rada u sektoru čišćenja.

4.4. Tijekom i nakon krize koju je izazvao COVID-19 usluge čišćenja i održavanja mogu osiguravati vrijednost i visoke standarde kvalitetnog zapošljavanja samo ako su čistači dovoljno kvalificirani i imaju odgovarajuću tehničku opremu te ako postoji jasna definicija prava i obveza poslodavaca i zaposlenika. Zbog toga bi se moglo dogoditi da javna tijela moraju plaćati višu cijenu za usluge čišćenja. Doista, zbog obustave aktivnosti tijekom krize uzrokovane COVID-om 19 mnogi pružatelji poslovnih usluga suočili su se s ozbiljnim problemima u pogledu novčanih tokova i snosili povećane troškove provedbe zdravstvenih i sigurnosnih mjera potrebnih za zaštitu radnika i klijenata. Ti su financijski problemi pogoršani lošim praksama ugovaranja od strane javnih i privatnih naručitelja. Kako bi se pružila potpora poduzećima u daljnjem osiguravanju zdravlja i sigurnosti njihovih čistača, kao i održavanje i poboljšanje kvalitete uvjeta zapošljavanja, EGSO poziva javne i privatne naručitelje da osiguraju brz povratak na učinkovitu javnu nabavu, pravedne prakse ugovaranja i veće uzimanje u obzir kriterija kvalitete ⁽¹⁴⁾. Čistači često rade u opasnim i rizičnim okolnostima koje mogu ugroziti njihovo zdravlje ⁽¹⁵⁾. Iako neki radnici radije rade na nepuno radno vrijeme, neki radnici žele raditi dulje ili na puno radno vrijeme. No, poslodavcima ponekad može biti teško ponuditi ugovore na puno radno vrijeme. Osim toga, unatoč zalaganju socijalnih partnera za to da se čišćenje obavlja tijekom dana, usluge čišćenja često pružaju radnici koji rade sami tijekom noći jer često klijenti to zahtijevaju. Takve prakse zapošljavanja pridonose tome da rad čistača ostaje nevidljiv ⁽¹⁶⁾, podcijenjen i nepriznat ⁽¹⁷⁾. Nažalost, u nekim državama članicama još uvijek postoje ugovori bez zajamčenog minimalnog broja radnih sati. Javna tijela odgovorna su u onoj mjeri u kojoj nastavljaju upravljati ugovorom, nadzirati ga i ocjenjivati kvalitetu. Cilj bi trebao biti povećanje mogućnosti za radnike da rade tijekom dana, u jednoj smjeni i da budu zaposleni na puno radno vrijeme kako bi im se poboljšala kvaliteta života.

4.5. Najnižom cijenom kao jedinim kriterijem za dodjelu ugovora o javnoj nabavi narušava se pružanje kvalitetnih usluga i pridonosi pogoršanju radnih uvjeta, smanjivanju kvalitete (*shading*) i ulaganju manjeg napora (*shirking*) ⁽¹⁸⁾. Budući da je čišćenje heterogen zadatak koji se ne može lako kvantificirati, kvalitetu je teško procijeniti i tijekom postupka i nakon njega. Zato je važno temeljiti kvalitetu na rezultatu i na cjelokupnom ciklusu zadatka, a ne na postupku.

4.6. Izraz „najniža cijena” nestao je iz teksta Direktive 2014/24/EU, ali je dopušteno sklapanje ugovora na temelju „samo cijene” (članak 67. stavak 2. zadnji podstavak). To znači da neki javni naručitelji nastavljaju dodjeljivati ugovore najnižoj ponudi, a ponekad čak i „izuzetno niskim ponudama” (*Abnormally Low Tenders*, ALT). Zemlje koje žele primjenjivati kriterij ekonomski najpovoljnije ponude za radno intenzivne usluge morat će ići korak dalje usmjeravanjem uprava na djelotvornu primjenu tog kriterija definiranjem gornje granice pondera cijene i primjenom formula kojima se ne bi pretjerano

⁽¹³⁾ Studija Eurofounda o reprezentativnosti za sektor industrijskog čišćenja, str.19. (2019.): https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19012en.pdf,

⁽¹⁴⁾ http://servicealliance.eu/wp-content/uploads/2020/05/EBSA-Statement_Contracting-recommendations-during-COVID_13-5-2020.pdf

⁽¹⁵⁾ Bergfeld, Mark (2020.) *The Insanity of Making Sick People work* (Ludost prisiljavanja bolesnih ljudi da rade), časopis Jacobin: <https://jacobinmag.com/2020/03/coronavirus-workers-rights-health-care-cleaners-gig-economy>

⁽¹⁶⁾ Bergfeld, Mark & Ylitalo, Jaana – *Putting Europe's invisible precariat in the spotlight* (Europski nevidljivi prekarijat u središtu pozornosti), Social Europe, 18. travnja 2019., <https://www.socialeurope.eu/europes-invisible-precariat>

⁽¹⁷⁾ *When Creativity Meets Value Creation. A Case Study on Daytime Cleaning* (Na sjecištu kreativnosti i stvaranja vrijednosti: studija slučaja o čišćenju tijekom dana): svezak VIII.: *Ergonomics and Human Factors in Manufacturing, Agriculture, Building and Construction, Sustainable Development and Mining* (Ergonomija i ljudski čimbenici u proizvodnji, poljoprivredi, graditeljstvu i gradnji, održivom razvoju i rudarstvu).

⁽¹⁸⁾ Podaci iz časopisa *Public Administration Review*, svezak. 79, br. 2, str. 193–202.

naglašavale razlike u cijeni među ponudama. U tu je svrhu potrebno posebno osposobljavanje za profesionalizaciju službenika za javnu nabavu. Osim toga, sljedećom revizijom direktiva trebalo bi uvesti obvezna pravila za (a) utvrđivanje mogućih izuzetno niskih ponuda određivanjem razlike od 20 % u odnosu na sljedeću najnižu ponudu za pokretanje obveze provjere, (b) temeljitu provjeru ima li ponuditelj objektivne i vjerodostojne razloge za nisku ponudu i (c) isključenje takvih ponuda ako ponuditelj nije pružio takve razloge.

4.7. Stoga je kriza prilika da poduzeća za čišćenje i njihovi radnici istaknu vrijednost i temeljnu važnost čišćenja u javnosti i pred svojim izravnim klijentima. Vodič najbolje vrijednosti ⁽¹⁹⁾, koji su 2017. razvili socijalni partneri sektora čišćenja u EU-u, može javne i privatne organizacije koje dodjeljuju ugovore za usluge čišćenja usmjeriti prema ugovorima koji nude najbolju vrijednost. Neki su nacionalni socijalni partneri razvili slične alate.

4.8. Digitalizacija stvara prilike i izazove za niskokvalificirane radnike u tom sektoru, a socijalni partneri EU-a vjeruju da se tehnologije mogu iskoristiti za veće priznavanje vrijednosti rada čistača i relevantnosti čišćenja općenito te stvaranje dodatne vrijednosti za naručitelje usluga čišćenja ⁽²⁰⁾. U okviru EFCI-ovog projekta SK-Clean utvrdit će se promjenjive potrebe sektora za vještinama i pridonijeti većoj profesionalizaciji čistača ⁽²¹⁾.

4.9. U novim okolnostima nastalima zbog pandemije COVID-a 19 nadležna tijela moraju osigurati širenje informacija o tome kako upotrebljavati osobnu zaštitnu opremu, kao i pružati odgovarajuću osobnu zaštitnu opremu za zaštitu radnika i pojedinaca. Poduzećima je potrebna financijska potpora kako bi pokrila sve veće dodatne troškove organizacijskih mjera, procjene rizika, analize i distribucije osobne zaštitne opreme radnicima ⁽²²⁾. U međuvremenu su ulaganja poduzeća kojima su dodijeljeni ugovori ključna kako bi svojim klijentima mogla ponuditi inovativna i učinkovitija rješenja za čišćenje jer se temelje na kemijskim i biološkim istraživanjima.

5. Javna nabava i zeleni plan

5.1. Zelenim planom predlaže se da se javna nabava koristi za smanjenje emisija ugljika. Međutim, potreban je sveobuhvatan pristup.

5.2. Sektor čišćenja može pridonijeti zelenoj tranziciji i kružnom gospodarstvu ekološkim oznakama za ekološke proizvode za čišćenje, sapun, toaletni papir i papirnate ručnike te dobrim razvrstavanjem otpada. To je također cilj ekoloških oznaka za usluge čišćenja ⁽²³⁾ i sredstva za čišćenje ⁽²⁴⁾, čak i ako njihova učinkovitost u praksi nije očita. Ako klijent ne prihvati upotrebu ekoloških proizvoda i postupaka, to može dovesti do povećanja troškova, što bi stvorilo veći pritisak na sve elemente troškova. To bi moglo dovesti i do pogoršanja socijalnih i radnih uvjeta te uvjeta u pogledu sigurnosti i zdravlja na radu. Osim toga, sve bi to moglo dovesti do ograničavanja pristupa MSP-ova prilikama koje nudi javna nabava ⁽²⁵⁾. Zato je potreban sveobuhvatan pristup javnoj nabavi.

5.3. Istraživanja pokazuju da su ekološki kriteriji preslabi da bi doista potaknuli dobavljače na promjene ⁽²⁶⁾. Privatni izvođači usluga koji su predani ekološkim ciljevima ne mogu u potpunosti iskoristiti svoj potencijal ako javni naručitelji ne žele platiti dodatne troškove. Stoga je potrebna veća profesionalizacija kupaca.

⁽¹⁹⁾ <http://www.cleaningbestvalue.eu/>

⁽²⁰⁾ Vidjeti EFCI: <https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/02/Digital-transition-in-cleaning-industry-in-FR.pdf>, https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-29_Joint-statement-on-digitalisation-EFCI-UNI-Europa-29.10.2019.pdf i https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-29_Joint-statement-on-digitalisation-EFCI-UNI-Europa-29.10.2019.pdf

⁽²¹⁾ Projekt SK-Clean.

⁽²²⁾ Izjava UNI-ja i CoeSS-a: <https://www.uni-europa.org/2020/05/08/private-security-joint-declaration-ensuring-business-continuity-and-protection-of-workers-in-the-covid-19-pandemic/>

⁽²³⁾ https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/Cleaning_Services_Factsheet_Final.pdf i <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/cleaning-industry-management-standard-cims>

⁽²⁴⁾ <http://www.ecolabelindex.com/ecolabels/?st=category,cleaning>

⁽²⁵⁾ Sofia Lundberg & Per-Olov Marklund (2016.) Influence of Green Public Procurement on Bids and Prices („Utjecaj zelene javne nabave na ponude i cijene“), <https://www.nhh.no/globalassets/departments/business-and-management-science/seminars/2016-spring/120516.pdf>

⁽²⁶⁾ Sofia Lundberg & Per-Olov Marklund (2016.) Influence of Green Public Procurement on Bids and Prices (Utjecaj zelene javne nabave na ponude i cijene), <https://www.nhh.no/globalassets/departments/business-and-management-science/seminars/2016-spring/120516.pdf>

6. Socijalna pitanja i pitanja kvalitete u javnoj nabavi

6.1. U članku 18. stavku 2. Direktive 2014/24/EU navodi se da „države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale da u provođenju javnih ugovora gospodarski subjekti udovoljavaju primjenjivim obvezama u području prava okoliša, socijalnog i radnog prava određenog pravom Unije, nacionalnim pravom, kolektivnim ugovorima ili odredbama međunarodnog prava okoliša, socijalnog i radnog prava popisanim u Prilogu X.”

6.2. U Komisijinu Vodiču za društveno osviještenu kupnju iz listopada 2010. navode se razna socijalna razmatranja za javne naručitelje kao što su zabrana dječjeg i prisilnog rada, zahtjevi u pogledu sigurnosti i zdravlja na radu, obveze u pogledu minimalne plaće, zahtjevi u pogledu socijalne sigurnosti i općenito standardi dostojanstvenog rada⁽²⁷⁾. Budući da su to zakonske obveze, moraju se poštovati bez obzira na to jesu li navedene u odredbama o izvršenju ugovora.

6.3. U skladu s uvodnom izjavom 98. Direktive 2014/24/EU cilj uvjeta za izvršenje ugovora također može biti olakšavanje provedbe mjera za promicanje jednakosti između žena i muškaraca na radnom mjestu i usklađivanje poslovnog i privatnog života.

6.4. Kako bi se izbjeglo da se troškovi rada upotrebljavaju kao element tržišnog natjecanja među ponuditeljima, svi ponuditelji (uključujući podizvođače) moraju poštovati minimalne standarde, zakonski utvrđene lokalno ili obvezujućim i općenito primjenjivim kolektivnim ugovorima u pogledu troškova rada i standardnih odredbi u ugovorima o javnoj nabavi. Obvezujućim i općenito primjenjivim sektorskim kolektivnim ugovorima mogu se zajamčiti jednaki uvjeti.

6.5. Iako se alatima kao što je Vodič najbolje vrijednosti može ublažiti siromaštvo zaposlenih i pridonijeti socijalnoj koheziji u državama članicama EU-a, njime se ne jačaju socijalni partneri na sektorskoj razini niti se pridonosi njihovoj sposobnosti da uspostave obvezujuće sektorske sustave kolektivnog pregovaranja. Države članice, koje su nadležne u tom području, morat će postrožiti pravila za primjenu kolektivnog pregovaranja u javnoj nabavi.

6.6. Javne ustanove kao što su vrtići, škole, domovi za starije i bolnice postale su robne marke i natječu se s drugim institucijama za klijente. U takvoj se konkurenciji stoga čistoća i kvaliteta čišćenja smatraju razlikovnim čimbenikom koji izravno pridonosi zadovoljstvu korisnika i konkurentnosti.

6.7. Nedostatak primjene kvalitativnih i socijalnih aspekata u javnoj nabavi također ima negativne posljedice na fluktuaciju radne snage, čime nastaje trostruki gubitak za poslodavce, klijente i radnike⁽²⁸⁾.

6.8. Promicanjem obrazovanja i osposobljavanja na radnom mjestu osiguravaju se veća kvaliteta i veća prava radnika u javnoj nabavi. Strukovno obrazovanje, osposobljavanje, certificiranje i službeno priznavanje kvalifikacija pridonose priznavanju tog sektora. Priznavanjem važnosti tih aspekata u postupku natječaja jače bi se istaknula njihova vrijednost i omogućilo bolje razumijevanje njihova utjecaja na troškove poduzeća, koje treba u dostatnoj mjeri uzeti u obzir u pogledu i cijene i plaća. Za osposobljavanje radnika odgovorna su poduzeća za čišćenje; prihvaćanjem najjeftinije ponude nastaje rizik da poduzeća neće moći ulagati u osposobljavanje i sigurnost (ili u strojeve, inovacije i povezano osposobljavanje) više od zakonski propisanog minimuma.

Bruxelles, 18. rujna 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽²⁷⁾ Vodič za društveno osviještenu kupnju (bilješka 43), str. 47.

⁽²⁸⁾ *Market Exposure and the Labour Process: The Contradictory Dynamics in Managing Subcontracted Services Work* (Izloženost tržištu i radni proces: proturječna dinamika u upravljanju radom u slučaju podugovorenih usluga). IZVORI.

PRILOG

Sljedeći amandmani, koji su dobili barem četvrtinu glasova, odbijeni su tijekom rasprava:

Točka 1.10.

Izbrisati točku:

EGSO poziva države članice da posebno prate i učinkovito nadziru poštovanje svih zakonskih i ugovornih obveza koje se odnose na socijalne i ekološke aspekte te aspekte održivosti u fazi provedbe javnih natječaja u sektoru čišćenja.

Rezultat glasovanja:

Za: 61

Protiv: 105

Suzdržani: 9

Točka 2.1.

Izmijeniti kako slijedi:

Glavna je svrha ovog mišljenja predložiti preporuke za korištenje javne nabave kako bi se povećala kvaliteta radnih mjesta i dostojanstvo na radnom mjestu u sektoru čišćenja i održavanja.

Rezultat glasovanja:

Za: 61

Protiv: 107

Suzdržani: 9

Točka 4.3.

Izmijeniti kako slijedi:

Prepreke ulasku na tržište usluga čišćenja i održavanja niske su ili čak ne postoje. Usluge čišćenja radno su intenzivne, pri čemu je gotovo 80 % prihoda poduzeća namijenjeno troškovima rada, a marže za izvođače čišćenja vrlo su niske. Stoga odluka javnih ili privatnih klijenata o kupnji dovodi do pritiska na snižavanje cijena, čime se narušavaju socijalni standardi i dostojanstvo rada u sektoru čišćenja.

Rezultat glasovanja:

Za: 61

Protiv: 108

Suzdržani: 8